

Beşer akli Kur'an'ı ne zaman kabul eder?

Murat Hekim: “Sözler’de geçen, “Hem Kur’ân, gösterdiği o hakaik-i İlahiye ve o hakaik-i kevnîyi beyandan sonra ve safa-yı kalb ve tezkiye-i nefisten sonra ve ruhun terakkiyatından ve aklın tekemmülünden sonra beşerin ukûlü “sadakte” deyip o hakaiki kabul eder. Kur’ân’a “bârekâllah” der.”1 Cümlesini açar mısınız?”

SAFA-YI KALP

Kur’ân beşere İlahî hakikatleri ve kevnî hakikatleri tebliğ eder. Yani kelâm sıfatından gelen şeriatla, irade sıfatından gelen şeriatı ders verir. Kelâm sıfatından gelen şeriat, din-i mübin-i İslâm’dır. Bu şeriatın kitabı Kur’ân-ı Kerim’dır.

İrade sıfatından gelen şeriat ise, kâinattaki emirler ve kanunlardır. Yani fitrî yasalardır. Bu şeriat, bütün kâinatta geçerli olan adına adetullah da denen kanunlardır.2 Bu ikinci şeriate tabiat yahut tabiat kanunları da denmektedir.

Kur’ân bu iki temel hakikatleri ders verirken insan kalbini günahlardan ve batıl vehim ve şüphelerden arındırmak, nefsi tezkiye etmek, ruhu terakki ettirmek ve akli kemale erdirmek ister. Beşer akli bu hakikatleri beklemektedir.

Kalbi günah kirlerinden arındırmak, safileştirmek ve kalbe sadece Allah’ın kulu olduğu hazzını yaşatmak Kur’ân’ın önemli bir gayesidir. Kur’ân bu dersini verirken ihlâs, huşu, Allah korkusu ve gözyaşı gibi mefhumları nazarımıza sunar. Nitekim “Şüphesiz Kur’ân Rabbin tarafından gelmiş bir hakikattir. Artık ona iman etsinler de onun için kalplerine bir itminan husule gelsin.”3 “Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme.4 “Onlar, inananlar ve kalpleri Allah’ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”5 “Şimdi siz gaflet içinde eğlenerek bu söze mi (Kur’ân’a mı) şaşıyorsunuz, gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz?” Gibi nice ayetler safileşme ve arınma açısından kalp üzerinde büyük etkilere sahiptir.

RUHUN VE AKLIN KEMALİ

Öte yandan kalbin arınmasının bir ucu nefsin tezkiyesine dayanır. Kalbe evham ve zulümat veren, vesvese ve şüphe atan, kulağını şeytana dayayarak kalbi şeytanî hevesatla dolduran, salih bir amel olduğunda kalbe gurur, riya ve enaniyet vermek suretiyle salih amelin feyiz ve sevabını sıfırlatan, insanı ahirette işe yarayan amelden alı koyan nefistir. Kur'ân bu dersi bazen doğrudan nefis üzerinden, bazen de peygamberler üzerinden verir.

Mesela Yusuf Aleyhisselâm üzerinden verdiği şu ders cihanşümuldür: “Ben nefsimi temize çıkarmam. Muhakkak Rabbim rahmet etmezse nefis kötülükleri emredicidir.”⁶

Kur'ân'da bazen aşırı ve ilkel istek sahibi mânâsında “emmâre”⁷ olarak nitelenen nefis, bazen kendisini yargılayan, kınayan ve günahlardan içi darlaşan bir unsur olarak “levvâme”⁸; bazen ubûdiyet makâmında İlâhî nûrla tatmin olan bir ruh olarak “mutmainne”⁹ sıfatlarıyla, yani makamlarıyla anılır. Kur'ân ayrıca nefislerin bazen ilham aldıklarını¹⁰; bazen kemâlâtta felâha erdiklerini ve kurtulduklarını¹¹; bazen Rabb-i Rahîm'den râzı olduklarını, Rabb-i Rahîm'in de kendilerinden râzı bulunduğunu¹² kaydeder.

Ve Cenâb-ı Hak razı olduğu nefislere, “Has kullarım arasına gir! Cennetime gir!”¹³ buyurur.

Bazen de nefislerin iflah olmaz istekleri konusunda uyarır: “Nefislerinizi temize çıkarmayın! Sakınanı en iyi O bilir.”¹⁴

Kalbin kirlerden arınması ve nefsin mutmeinne olması ruhu terakki ettiren ve akli kemale erdiren temel kilometre taşlarıdır. Beşer akli, selim bir noktaya geldiğinde Kur'ân'ın bu gayretini ve bu dersini anlayacak, Kur'ân'ı takdir ve tebrik edecek ve Kur'ân'a “sadakte” (doğru söyledin) diyecektir. Ve “barekallah” diyerek -inşallah- Kur'ân hakikatlerini kabul edecektir.

Dipnotlar:

- 1- Sözlük, s. 457.
- 2- Mesnevî-i Nuriye, s. 271.
- 3- Hac Suresi: 54.
- 4 -Âl-i İmran Suresi: 8.
- 5- Rad Suresi: 28.
- 6- Yusuf Suresi: 53.
- 7- Yûsuf Sûresi: 53;Şems Sûresi:10.

8- Kıyâme Sûresi: 2;Tevbe Sûresi: 118.

9- Fecr Sûresi: 27

10- Şems Sûresi: 8.

11- Şems Sûresi: 9.

12- Fecr Sûresi: 28.

13- Fecr Sûresi: 29,30.

14- Necm Sûresi: 32.